

УДК 351.753(477)(091)

**Кучер В. М.** – аспірант кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

## **Історичні аспекти запобігання незаконному заволодінню вогнепальною зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами в Україні**

**Мета статті** – дослідити історичні аспекти запобігання незаконному заволодінню вогнепальною зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами в Україні, для чого розглянуто окреслену проблематику в різні історичні епохи. Для досягнення зазначеної мети та виконання поставлених завдань автор комплексно використовує низку загальнонаукових і спеціально-правових методів. **Методологічну основу** статті становлять діалектичний метод наукового пізнання соціально-правових явищ і процесів у їх суперечностях, розвитку та змінах, цей метод використано в процесі наукового пізнання правової сутності запобігання незаконному заволодінню вогнепальною зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами в Україні; порівняльно-правовий та історичний методи надають можливість простежити становлення й розвиток відповідальності за ці злочинні діяння та здійснення перших спроб запобіжної діяльності в цій галузі; спеціально-юридичний застосовано під час аналізу змісту законодавства різних періодів у сфері правового регулювання запобіжної діяльності щодо незаконного обігу зброї, висування та перевірки гіпотез – для пошуку пояснень історичних процесів у цій сфері; формально-логічний – як універсальний спосіб аргументації наукових висновків і положень, що дає змогу об'єктивно оцінити історичний розвиток запобігання незаконному заволодінню вогнепальною зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами в Україні. **Наукова новизна** статті полягає в тому, що в ній проаналізовано історичні періоди виникнення, розвитку й удосконалення запобіжної діяльності щодо незаконного заволодіння вогнепальною зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами в Україні, а також виявлено певні закономірності, що позначилися на масштабах й інтенсивності незаконного обігу зброї в нашій країні. **Висновки.** Обґрунтовано думку про те, що різноманітні законодавчі новели як нині, так і в історичному розрізі обумовлені тією соціально-економічною ситуацією, що складається в суспільстві. Важливе значення мають революційні рухи, військові конфлікти, різноманітні політичні протистояння, які завжди супроводжуються зростанням обсягів незаконного обігу зброї в будь-якій країні. Зазначене прогнозовано приводить і до активізації запобіжної діяльності в цій галузі. Історичні джерела засвідчують, що основними напрямками цієї діяльності були: посилення контролю з боку компетентних органів, підвищення якості їхньої роботи, міжвідомча взаємодія в правоохоронних та інших державних органах тощо.

**Ключові слова:** зброя; бойовий припас; вибухові речовини; злочин; викрадення; вимагання; військовий конфлікт; відповідальність; незаконний обіг; запобігання.

**Постановка проблеми.** Зростання обсягів незаконного обігу зброї в нашій країні є свідчення системного погіршення криміногенної ситуації, стану організованої злочинності, втрати відчуття особистої безпеки в суспільстві. Держава є тим єдиним простором, де переплітаються соціальні, економічні, політичні й інші процеси у взаємодії та взаємозалежності, тому, зростання рівня збройної злочинності також безпосередньо залежить від політичної та економічної ситуації в країні. Нестабільність суспільства, виникнення регіональних конфліктів призводять до збільшення кількості злочинів, пов'язаних із незаконним обігом зброї. Найбільш поширеними джерелами надходження зброї в незаконний обіг є об'єкти його зберігання та виробництва. З метою здійснення ефективної запобіжної діяльності в цій галузі слід проаналізувати історичні аспекти виникнення та розвитку незаконного обігу зброї, дослідити попереджувальну роботу щодо нього в різні часи існування нашої країни.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Дослідженням різних аспектів незаконного заволодіння вогнепальною зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами присвячували свої праці такі науковці: В. В. Арешонков, П. Д. Біленчук, В. К. Грищук, С. В. Діденко, І. М. Козаченко, А. В. Кофанов, М. М. Майстренко, Я. В. Новак, В. О. Орлянський, В. М. Шевчук тощо. Крім того, кримінально-правову характеристику злочину, передбаченого ст. 262 КК України, здійснив на рівні дисертаційного дослідження О. М. Сарнавський 2009 року, однак кримінологічні аспекти в цій роботі розглянуто поверхово.

**Метою** статті є дослідження історичних аспектів запобігання незаконному заволодінню вогнепальною зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами в Україні.

**Виклад основного матеріалу.** Запобігання незаконному обігу зброї є надзвичайно актуальною проблемою для міжнародної спільноти, зокрема для сучасної України. Зазначене пов'язано, насамперед, з тим, що серед неофіційних джерел отримання прибутків у світі перші три місця посідають торгівля наркотиками, зброєю і людьми.

Юридична характеристика злочинів, пов'язаних із незаконним заволодінням зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, а також вивчення особливостей осіб, які вчиняли окремі види цих злочинів, у різні часи та періоди були предметом вивчення науковців. У науковій літературі найчастіше цю проблематику висвітлювали з поділом на радянський і пострадянський періоди [1, с. 610]. Однак слід обов'язково додати, що в різні часи в суспільстві виникали

специфічні ситуації та різноманітні умови, які позначилися на формуванні вітчизняного законодавства, а так само і проблемах у науці, їх розвитку та змінах. Визначальними подіями на теренах нашої країни були Жовтнева революція 1917 року, Перша та Друга світові війни, створення та розпад СРСР тощо.

Історичні дослідження засвідчують, що розвиток зброї та, відповідно, діяльності суспільства із запобігання незаконному поводженню з нею залежав від зовнішніх, об'єктивних соціальних змін. Однак перші кроки з удосконалення вогнепальної зброї, бойових припасів і вибухових речовин залишаються недостатньо вивченими. Так, американський учений П. А. Лордж у своєму дослідженні з історії вогнепальної зброї зазначає, що вперше вона з'явилася в Китаї близько X ст. (бамбуковий «вогняний спис» – прототип ручної пищалі) [1]. Крім того, 1132 року Чень Гуй винайшов вогнепальну зброю – пищаль, бамбуковий стовбур якого набивали димним порохом. Після займання пороху ґнітом зі стовбура вилітало полум'я, що вражало ворога [2, с. 612; 3, с. 206–207]. На території сучасної України вогнепальна зброя з'явилася значно пізніше.

Один з дослідників історичних аспектів незаконного поводження зі зброєю П. М. Мітрухов зазначає, що на теренах нашої держави 1743 року було укладено Звід українського права – «Права, за якими судиться малоросійський народ». Це була одна з перших спроб здійснити кодифікацію чинних на той час окремих законів. Про незаконне поводження зі зброєю в арт. 16 розділу III зазначено, що «...всякий, хто вибирається у військовий похід, повинен мати свого коня, рушницю. Кого при огляді буде виявлено з чужим, штрафувати і карати на розгляд...» [1, с. 616].

Уже з 1903 року Кримінальне уложення за незаконне поводження зі зброєю передбачало відповідальність у: ст. 222 – за виготовлення, придбання, зберігання або збут вибухової речовини чи снаряда за обставин, які доводять, що така речовина або снаряд завідомо призначені для вчинення тяжкого злочину; ст. 223 – за виготовлення без встановленого законом або обов'язковою постановою дозволу, вогнепальної, вибухової речовини, вогнепального, вибухового снаряда або інших частин; ст. 225 – за зберігання без належного дозволу вогнепальної, крім пороху, речовини, вибухової речовини, снаряда або зберігання інших, хоча й після отримання дозволу на їх придбання, але поза влаштованого для цих речовин чи снарядів складу або хоча і в складі, але понад дозволену кількість; за створення складу пороху або іншої вогнепальної чи вибухової речовини без належного дозволу; за придбання вибухових речовин або

снаряда хоча б і для дозволеного складу, але без особливого дозволу на їх придбання; за продаж або інший збут вибухових речовин, снаряда особі, яка не має дозволу на їх придбання; за торгівлю порохом або іншими вогнепальними, вибуховими речовинами, снарядами без належного дозволу; ст. 226 за зберігання пороху за межами складу в кількості понад тридцять фунтів або хоча і в складі, але понад дозволену кількість; ст. 230 – за зберігання або носіння забороненої зброї; недотримання належної обережності: під час поводження із зарядженою вогнепальною чи іншою небезпечною зброєю в процесі виставлення, вивішування, кидання, складання або перевезення твердих предметів тощо [1, с. 618; 4].

Законодавчі новели як нині, так і в історичному розрізі обумовлені соціально-економічною ситуацією, що склалася. Саме тому як загальнодержавна проблема незаконний обіг зброї на території нашої країни виник наприкінці XIX – на початку XX ст. у зв'язку із розвитком революційного руху. Об'єктивні обставини призвели до підвищеного попиту на зброю, що було потрібно як революціонерам різних політичних течій, націоналістам, так і злочинцям. У цей період відбулося ускладнення криміногенної обстановки, збільшення кількості злочинів, учинених із застосуванням зброї, тощо.

Україна належала до складу двох імперій – Російської та Австро-Угорської. Про масштаби незаконного обігу зброї та боеприпасів на території тогочасної Російській Імперії свідчать результати досліджень російського вченого С. О. Невського, який посилається на архівні матеріали «Общий свод результатов разследования о тайном производстве и источниках добывания казенных образцов оружия и боевых припасов, а равно и о сбыте их на российские азиатские окраины и пограничным с оными жителям» департаменту поліції в Державному архіві РФ. Автор зазначає, що з 1898 року в цивільних громадян виявляли гвинтівки та частини для їх виготовлення, причому такі факти поступово ставали масовими й охоплювали дедалі більшу територію тогочасної імперії. Автор також акцентує на такому джерелі незаконного поширення зброї, як армія та флот. Так, в останній чверті XIX ст. поширення обігу зброї з армії та військово-морського флоту частково було пов'язано з участю офіцерів у революційному русі [5, с. 53].

До початку XX ст. розкрадання зброї та бойових припасів з військових частин було надзвичайно поширеним, збитки від таких злочинів були надто істотними. Зокрема, крадіжки патронів

відбувалися безпосередньо у військах і на військових складах. Найбільшу кількість боєприпасів викрадали з армійських складів.

У 1905–1907 роках зріс обсяг контрабанди зброї через морські порти. На території сучасної України одним із доведених попередніми дослідженнями фактів є незаконне ввезення озброєння через Одеський порт [6]. Тодішнє контрабандна зброя була призначена переважно для революційного руху.

Контрабандну зброю та боєприпаси завозили не тільки на територію нашої країни, а й, навпаки, вивозили в сусідні держави. Через Одеський порт зброю постачали в Туреччину та Персію, там вона мала великий попит.

Крім того, з початку ХХ ст. між департаментом поліції, військовим міністерством, міністерством фінансів (йому на той час підпорядковувалися митниця й окремий корпус прикордонної варти) і керівниками прикордонних адміністративних утворень (країв або губерній) був налагоджений інтенсивний обмін інформацією з питань протидії незаконному обігу зброї, переважно – його контрабанді [6]. Активно розробляли та затверджували різні відомчі нормативні акти з метою запобігання незаконному обігу зброї – інструкції, накази, розпорядження. Крім того, уживали необхідних запобіжних заходів для припинення незаконного ввезення зброї та бойових припасів. Так, для охорони узбережжя Чорного моря від увезення революціонерами зброї з боку Керченської протоки були призначені спеціальні військові судна, які якомога частіше мали виходити в море та прямувати вздовж берегів, а також перебувати на шляху пароплавів, що йдуть з Константинополя в головні порти зазначеного району. Усі вітрильні судна, які прямують уздовж берегів, оглядали. Якщо помічали стоянки пароплава у відкритому морі, знаходження біля нього вітрильних суден або інших дрібних каботажних парових судів, то ці дрібні судна також обов'язково оглядали. Виявлену на них зброю негайно топили в морі, а судно брали на буксир і транспортували в один з найближчих портів. Пароплав супроводжували в порт призначення, де повідомляли владу про його дії в морі [6].

З огляду на вагоме значення припинення незаконного обігу зброї, діяли спеціальні колегіальні органи, які займалися цією проблемою. При Головному артилерійському управлінні 1898 року було створено комісію «для розроблення заходів усунення можливості викрадення зброї, частин її і патронів із заводів, складів і військових частин». До складу комісії ввійшли представники військових частин, артилерійських установ, міністерства юстиції, міністерства фінансів, міністерства

внутрішніх справ. На комісію було покладено такі завдання, як розроблення заходів для попередження випадків розкрадання зброї та вогнепальних припасів з технічних закладів, складів і військових частин; нагляд за приватними зброярами й торгівлею зброєю; нагляд за перевезенням зброї за кордон і за паломниками; встановлення відповідальності транспортних начальників; проектування змін і доповнень до чинних законів стосовно попередження розкрадання гвинтівок і вогнепальних припасів, посилення каральних заходів за такі злочини [5, с. 58].

За радянського періоду кримінальне законодавство встановлювало два види кримінальних норм, які передбачали відповідальність за незаконні дії з бойовими припасами та вибуховими речовинами. Кримінальна відповідальність за виготовлення, придбання, зберігання чи збут таких речей, якщо не було доведено злочинну мету цих діянь, майже цілком повторювали текст вже згадуваного Кримінального уложення 1903 року. Стосовно незаконного обігу зброї застосовували іншу норму щодо зберігання вогнепальної зброї без дозволу; за це було встановлено відповідальність у вигляді примусових робіт. Крім того, осіб, які були причетні до незаконного обігу зброї, піддавали й іншим заходам впливу: особлива комісія при Наркоматі внутрішніх справ могла виселяти в адміністративному порядку на строк не більше ніж три роки й укладати на місці висилання в табір примусових робіт на той самий строк осіб, які були двічі судимі за схожі злочини.

Тимчасове зменшення санкції в радянському законодавстві було пов'язане з припиненням протистоянь частковою стабілізацією політичної та соціальної ситуації в суспільстві. Однак незабаром до радянського законодавства було внесено зміни, і законодавець цілком інакше оцінив характер і ступінь загрози для правопорядку таких злочинів, як розкрадання зброї, придбання, зберігання та продаж завідомо викраденої зброї. Таким чином, 1929 року було прийнято спеціальну норму, що передбачала кримінальну відповідальність за розкрадання зброї. Крім того, відсутність необхідних норм для протидії деяким видам правопорушень у сфері незаконного обігу зброї правозастосовні органи замінювали розширювальним тлумаченням чинних норм або застосуванням принципу аналогії [7, с. 31].

Щодо нормативно-правового забезпечення запобіжної діяльності у сфері незаконних заволодінь вогнепальною зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами на території нашої країни в радянський період слід зауважити, що йому були притаманні такі специфічні особливості, як відсутність

стабільності, розміщення правових норм про кримінальну відповідальність за різні дії у сфері незаконного обігу зброї в різних розділах КК УРСР, диференціація цих норм і диференціація відповідальності залежно від предмета злочину та дій, які становлять об'єктивну сторону злочинного діяння, розширення предмета такого злочину – незаконного обігу зброї кваліфікуючими ознаками, притаманними цій групі злочинів, а також поступове посилення санкцій за вчинення схожих діянь, хоча покарання іноді було істотно пом'якшено.

Перші десятиріччя радянської державності кримінальну відповідальність було передбачено не тільки за нелегальне зберігання вогнепальної зброї, а й за її незаконні виготовлення, придбання і збут. Водночас не було визначено як кримінальний злочин порушення порядку зберігання мисливської зброї. Крім того, до 1929 року кримінальне законодавство не містило поняття розкрадання зброї. Однак із цього року кримінальну відповідальність за незаконний обіг зброї було значно посилено. Про ступінь суспільної небезпечності кваліфікованого виду розкрадання зброї свідчив той факт, що за його вчинення за наявності особливо обтяжуючих обставин законодавець передбачав можливість застосування до винних найвищої міри покарання – розстрілу з конфіскацією майна.

Дозвільна система радянського періоду подеколи активізувала свою роботу, а подеколи, навпаки, сприяла протидії розповсюдженню зброї в країні. Постійно змінювалося законодавство, яке містило як тотальні заборони на легальний обіг зброї, так і деякі норми, що встановлювали обмежене право на вільний обіг зброї на території нашої країни. Як і будь-яке явище, незаконний обіг зброї знаходився в постійному динамічному стані на всіх етапах існування, що безпосередньо залежало від тогочасної законодавчої регламентації.

За радянського періоду розробляли як окремі нормативно-правові акти, що регламентували відповідальність за незаконний обіг зброї, так і кодифіковані нормативні акти кримінального права, що містили самостійні розділи та глави, що передбачали злочини проти громадської безпеки, що визначали, зокрема, і злочини, пов'язані з незаконним обігом зброї.

Завершуючи аналіз виникнення, розвитку і трансформації запобіжної діяльності щодо незаконного заволодіння вогнепальною зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами в Україні, слід зауважити, що ст. 262 КК України в редакції 2001 року, що належить до розділу IX «Злочини проти громадської безпеки», має суттєві конструктивні особливості,

порівняно з відповідною ст. 223 КК України 1960 року [8, с. 14]. Учені висловлюють численні пропозиції та зауваження, обґрунтовують зміни й доповнення. Ці дискусійні питання потребують додаткових досліджень, що зумовлює перспективи вивчення окресленої проблематики.

**Висновки.** Різноманітні законодавчі новели як сьогодні, так і в історичному розрізі обумовлені тією соціально-економічною ситуацією, що складається в суспільстві. Важливе значення мають революційні рухи, військові конфлікти, політичні протистояння, які завжди супроводжуються зростанням обсягів незаконного обігу зброї в будь-якій країні. Це прогнозовано призводить до активізації запобіжної діяльності в цій галузі. Історичні джерела засвідчують, що основними напрямками цієї діяльності були: посилення контролю з боку компетентних органів; підвищення якості їх роботи; міжвідомча взаємодія у правоохоронних та інших державних органах тощо.

#### **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Lorge P. A. From gunpowder to the bomb The Asian military revolution: hardback new approaches to Asian history (No. 3) / P. A. Lorge. – Tennessee : Vanderbilt University, 2008.
2. Мітрухов П. М. Історичний аспект незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами [Електронний ресурс] / П. М. Мітрухов // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – № 4. – С. 609–619. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs\\_2012\\_4\\_89](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2012_4_89). – Назва з екрана.
3. Энгельс Ф. Артиллерия : избр. военные произв. – США, 1858. – Т. 1.
4. Полное собрание законов Российской империи : (с 1 марта 1881 г. по 1913 г.) : в 33 т. – СПб. ; Пг. : Гос. тип., 1885–1916. – Т. 15.
5. Невский С. А. Из истории борьбы с незаконным оборотом оружия, боеприпасов и взрывчатых веществ в России / С. А. Невский // Общество и право. – 2007. – № 7 (16). – С. 53–62.
6. Серебряков Е. А. Революционеры во флоте / Е. А. Серебряков // «Народная воля» и «Черный передел»: воспоминания участников революционного движения в Петербурге в 1879–1882 гг. – Л., 1989. – 206 с.
7. Тихий В. П. Уголовно-правовая охрана общественной безопасности / В. П. Тихий. – Харьков, 1981. – 172 с.
8. Сарнавський О. М. Кримінально-правова характеристика викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / О. М. Сарнавський. – Київ, 2009. – 20 с.

#### **REFERENCES**

1. Lorge, P.A. (2008). *From gunpowder to the bomb The Asian military revolution: hardback new approaches to Asian history* (No. 3). Tennessee: Vanderbilt University.



2. Mitrykhov, P.M. (2012). Istorychnyi aspekt nezakonnoho povodzhennia zi zbroieiu, boiovymy prypasamy abo vybukhovymy rechovynamy [The Historical Aspect of Illicit Handling of Weapons, Ammunition or Explosives]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav, Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 4, 609-619. Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs\\_2012\\_4\\_89](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2012_4_89) [in Ukrainian].
3. Engels, F. (1858). *Artilleriia* [Artillery]. SShA [in Ukrainian].
4. *Polnoe sobranie zakonov Rossiiskoi imperii: (s 1 marta 1881 g. po 1913 g.)* [The complete collection of laws of the Russian Empire: (from March 1, 1881 to 1913)]. (Vols. 15). (1885-1916). SPb.; Pg.: Gos. tip. [in Russian].
5. Nevskii, S.A. (2007). Iz istorii borby s nezakonnym oborotom oruziia, boeprypasov i vzryvchatykh veshchestv v Rossii [From the history of the fight against illicit trafficking in arms, ammunition and explosives in Russia]. *Obschestvo i pravo, Society and Law*, 7(16), 53-62 [in Russian].
6. Serebriakov, E.A. (1989). Revoliucionery vo flote [Revolutionaries in the Navy]. "Narodnaia volia" i "Chernyi peredel": vospominaniia uchastnikov revoliucionnogo dvizheniia v Peterburge v 1879-1882 gg., "Narodnaya Volya" and "Black Repartition": Memories of Participants in the Revolutionary Movement in St. Petersburg in 1879-1882. Leningrad [in Russian].
7. Tihii, V.P. (1981). *Ugolovno-pravovaia okhrana obschestvennoi bezopasnosti* [Criminal law protection of public security]. Harkov [in Russian].
8. Sarnavskiy, O.M. (2009). Kryminalno-pravova kharakterystyka vykradennia, pryvlasnennia, vymahannia vohnepalnoi zbroi, boiovyykh prypasiv, vybukhovyykh rechovyn chy radioaktyvnykh materialiv abo zavolodinnia nymy shliakhom shakhraistva abo zlovzhyvannia sluzhbovym stanovyshchem [Criminal description of the abduction, appropriation, extortion of firearms, ammunition, explosives or radioactive materials or their taking over by fraud or abuse of office]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редколегії 27.09.2018*

---

**Kucher V.** – Postgraduate Student of the Department of Criminology and Criminal Enforcement Law of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine

## **Historical Aspects of Illegal Circulation of Weapons, Ammunition and Explosives in Ukraine**

*The author aims to study the historical aspects of the prevention of the illegal circulation of weapons, ammunition or explosives in Ukraine, for which this problem is considered in different historical epochs. In order to achieve the stated goal and to solve the tasks, the author uses a number of general scientific and special legal methods in a complex way. The **methodological basis** of the article is a dialectical method of scientific knowledge of socio-legal phenomena and processes in their contradictions, development and changes; this method is used in the process of scientific knowledge of the legal nature and the essence of the prevention of the illegal circulation of weapons, ammunition or explosives in Ukraine; The comparative legal and historical method allows us to trace the formation and development of responsibility for the above-mentioned criminal acts and the emergence of the first attempts of preventive action in this area; special-legal method is used during the*

*analysis of the content of the current legislation in the field of legal regulation of preventive activities regarding the illicit trafficking of weapons; nomination and verification of hypotheses are carried out to find explanations of historical processes in this field; the formal-logical method is used as a universal way of arguing scientific conclusions and provisions, which makes it possible to objectively assess the historical development of the prevention of the illegal circulation of weapons, ammunition or explosives in Ukraine. The **scientific novelty** of the article is that it analyzes the historical periods of the emergence, development and improvement of preventive activities related to the illegal circulation of weapons, ammunition or explosives in Ukraine, and revealed certain patterns that influenced the scale and intensity of illicit arms trafficking in our country. As a **conclusion**, the author expressed the opinion that the various legislative stories, both today and in the historical context, are conditioned by the socio-economic situation that prevails in society. An important role is played by revolutionary movements, military conflicts, and various political confrontations, which are always accompanied by an increase in the volume of illicit arms trafficking in Ukraine and in any other country. This predictably leads to the activation of preventive activities in this area. Historical sources indicate that the main directions of this activity were such as increased control by the competent authorities, improvement of their work quality, interagency cooperation in law enforcement and other state bodies, etc.*

**Keywords:** weapons; ammunition; explosives; crime; abduction; extortion; military conflict; liability; illicit trafficking; prevention.